

פרשת ואתחנן, או "לפעמים חלומות מתגשמים (ולפעמים לא...)"

ואתחנן, אל-יהוה, בעת ההוא, לאמר. אֲדַנֵּי יְהוָה, אַתָּה הַחַלּוֹת לְהִרְאוֹת אֶת-עַבְדְּךָ, אֶת-גְּדֻלָּה, וְאֶת-יָדְךָ הַחֹזֶק--אֲשֶׁר מִי-אֵל בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ, אֲשֶׁר-יַעֲשֶׂה כְּמַעֲשֵׂיךָ וְכַגְבוּרֹתֶיךָ. אַעֲבֹרָה-נָא, וְאֶרְאֶה אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה, אֲשֶׁר, בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן: הַהַר הַטּוֹב הַזֶּה, וְהַלְבָּנוֹן. ג, כו ויַתְּעַבֵּר יְהוָה בִּי לְמַעַנְכֶם, וְלֹא שָׁמַע אֵלַי; וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלַי, רַב-לֶךְ--אֵל-תּוֹסֵף דָּבָר אֵלַי עוֹד, בְּדַבְּרֵי הַזֶּה. עֲלֵה רֹאשׁ הַפְּסָגָה, וְשָׂא עֵינֶיךָ יָמָּה וְצַפְנָה וּתִמְנָה וּמִזְרְחָה--וְרֹאֵה בְּעֵינֶיךָ: כִּי-לֹא תַעֲבֹר, אֶת-הַיַּרְדֵּן הַזֶּה צוֹ אֶת-יְהוֹשֻׁעַ, וְחֹזְקָהּ וְאֶמְצָהּ: כִּי-הוּא יַעֲבֹר, לִפְנֵי הָעָם הַזֶּה, וְהוּא יַנְחִיל אוֹתָם, אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר תִּרְאֶה. (דברים ג' 24-28).

מה נאמר פה? בגדול – מדברים על כך שמשה לא יוכל להגשים את החלום שלו – לא יוכל להיכנס לארץ ישראל, אלא רק לראות אותה מרחוק. ואני ממשיך:

רָאֵה לְמַדְתֵּי אֶתְכֶם, חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים, כַּאֲשֶׁר צִוִּנִי, יְהוָה אֱלֹהֵי: לַעֲשׂוֹת כֵּן--בְּקִרְבֵי הָאָרֶץ, אֲשֶׁר אַתֶּם בָּאִים שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ. וְשִׁמְרֶתֶם, וַעֲשִׂיתֶם--כִּי הוּא חֻקְמַתְכֶם וּבִינְתְּכֶם, לְעֵינֵי הָעַמִּים: אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן, אֶת כָּל-הַחֻקִּים הָאֵלֶּה, וְאָמְרוּ רַק עִם-חֻקֶּם וְנִבּוֹן, הַגּוֹי הַגָּדוֹל הַזֶּה. כִּי מִי-גוֹי גָּדוֹל, אֲשֶׁר-לוֹ אֱלֹהִים קְרִבִּים אֵלָיו, כִּי הַיְהוָה אֱלֹהֵינוּ, בְּכָל-קִרְבָּנוֹ אֵלָיו. וּמִי גוֹי גָּדוֹל, אֲשֶׁר-לוֹ חֻקִּים וּמִשְׁפָּטִים צְדִיקִים, כָּל הַתּוֹרָה הַזֹּאת, אֲשֶׁר אָנֹכִי נֹתֵן לִפְנֵיכֶם הַיּוֹם. (דברים ד' 8-4).

מה מתואר פה בקטע? מה משה מנסה להציג פה? הוא מנסה להציג את החזון שלו לממלכת ישראל. בפסוקים שבאים לאחר מכן הוא מזכיר את הברית שנתנה בהר סיני, ומפרט את אורח החיים הרצוי בממלכה, הבא לביטוי בעשרת המצוות החשובות ביהדות – עשרת הדיברות. עשר דיברות אלו הן בעצם קווים מנחים לאורח החיים האוטופי אותו מבקש משה להנחיל לעם ישראל בארצו החדשה. לפירוט זה ישנה מילה אחת המתארת אותו בצורה מתומצתת: חזון.

דבר חשוב בפרשה זו היא העבודה שמשה לא זכה לראות את חזונו מתגשם – הוא נשאר מחוץ לממלכה העברית, ומת על ההר לפני שנסתיים הכיבוש של הארץ, וכך לא זכה לראות את ממלכת ישראל קמה.

לפני שאני ממשיך – אני רוצה לשחק משחק קטן: אני אתן לכם להקריא חזון, ואתם תגידו מי הוא 'בעל החזון', מה הוא חזונו, והאם הוא זכה לראותו מתגשם?

מקור א':

"אין בן אנוש עשיר או בעל עצמה היכול להעתיק עם שלם ממקום למקום. רק רעיון יכול לעשות זאת. לרעיון המדינה ודאי יש עצמה כזאת, היהודים חלמו חלום זה משך גלגלות הארוכה. הסיסמא עתיקת היומין שלנו היא 'לשנה הבאה בירושלים'. עכשיו עלינו להראות שחלום רחוק זה יתורגם לרעיון בהיר ומזהיר."

"אם תרצו אין זו אגדה... ואם לא תרצו, הרי כל אשר סיפרתי לכם אגדה הוא, ואגדה יוסף להיות... גם החלום דרך נאה היא למלא את הימים שעלינו לעשות על פני האדמה. חלום ומעשה אינם שונים כל כך כפי שנוטים לחשוב. כי כל מעשה בני האדם בחלום יסודם ואל חלום ישובו."

הרצל: "מדינת היהודים", "אלט-נוי לנד".

מקור ב':

"מדינת ישראל אינה סובלת מציאות מדבר בתוכה. אם המדינה לא תחסל את המדבר, עלול המדבר לחסל את המדינה. הרצועה הצרה שבין יפו לחיפה ברוב של 15-20 ק"מ, המכילה את רובו הגדול של העם בישראל, לא תעמוד לאורך ימים בלי יישוב רב ומבוצר במרחבי הדרום והנגב."

"המבחן העליון של ישראל בדורנו הוא לא במאבקו עם כוחות עוינים מבחוץ, אלא בהשתלטותו בכוח המדע והחלוציות על שממת ארצו במרחבי הדרום והנגב."

בן גוריון: "משמעות הנגב", "דרומה".

וְעַתָּה הִנֵּיחַ ה' אֱלֹהֵי לִי מִסְבִּיב אֵין שְׁטוֹן וְאֵין פְּגַע רָע. יֵט וְהִנְנִי אֹמֵר לְבָנוֹת בֵּית לְשֵׁם ה' אֱלֹהֵי פְאֹשֶׁר דְּבַר ה' אֶל דָּוִד אָבִי לְאֹמֵר בְּנֶךָ אֲשֶׁר אֶתֵּן תַּחְתֶּיךָ עַל-כִּסְאֶךָ הוּא יִבְנֶה הַבַּיִת לְשְׁמִי

דוד המלך: מלכים א, פרק ה, פסוקים יח-יט

בגדול, אנחנו מדברים על ארבעה מקרים (משה, דוד בן גוריון, הרצל, דוד המלך) שבהם החזון שהתגשם (אם בכלל – ונתעסק עם זה קצת יותר מאוחר): התגשם לאחר מותו של בעל החזון. אז למה זה צריך להיות ככה? למה קיים המשפט "לא עליך המלאכה לגמור, ולא אתה בן חורין להיבטל ממנה (משנה – אבות ב'19)"? מה המשמעות של משפט זה?

אדם הוא חלק משרשרת הדורות, עליו להמשיך את מעשיהם של אבותיו, ולהנחיל לבניו את האפשרות להמשיך את מעשיו. "הרואה לימים יזרע תבואה, הרואה לשנים יטע עצי פרי. הרואה לדורות ישקיע בחינוך ילדיו." (יאנוש קורצ'ק) כלומר: אדם חייב להבין שאין הוא לבד בעולם, אלא חלק ממרקם שלם המתחיל לפניו ונגמר אחריו, ושמעשיו הם לא רק לעצמו – אלא גם, ואולי בעיקר – נועדו לרווחת צאצאיו. בנוסף לכך, וזו פרשנות אישית שלי – כאשר ישנו בעל חזון אחד, החזון הוא לפעמים חד-מימדי, פרגמטי. כאשר אנשים אחרים מעורבים בהגשמת החזון הזה – הם מוסיפים מימדים משלהם לחזון, והופכים אותו לעשיר, מפותח, ועמוק הרבה יותר.

ועכשיו, אני רוצה לדבר קצת על התגשמות החזון, ואני חוזר להרצל. אני רוצה לצטט מתוך שיר שכתב יעקב רוטבליט להרצל:

בנימין זאב / יעקב רוטבליט

תשטוף את העפר מן העינים, בנימין זאב

תשטוף את העפר מן העינים, שים יד על הלב

ותגיד לי, ככה ראית? ככה חזית? ככה רצית?

אני לוקח שטר של מאה, מביט על התמונה

אני מביט היטב עליך, חוזה המדינה

יהודי יקר כזה עם זקן עד החזה

יהודי כל כך רזה - מאיפה יש לו כח להיות חוזה?

האם לדעתו של רוטבליט החזון של הרצל התגשם?

לסיום, אני רוצה לצטט מתוך סרט שמוקרן במוזיאון הרצל (שאני, דרך אגב, ממליץ בחום לבקר בו, בתור מדריך שמבקר שם עם קבוצות בערך 8 פעמים בשנה ועדיין מתרגש כל פעם מחדש"). בסרט הרצל אומר: "אני הנחתי את היסודות, אתם בנייתם את קומת הקרקע, אבל יש להמשיך ולהתקדם בבניית גורד השחקים הזה, הנקרא ציונות."

כלומר: זו העבודה שלנו, של כולנו – להגשים את חזונו של הרצל, ולהקים פה את אותה מדינת מופת עליה הוא דיבר בספריו.

בהצלחה לכולנו.

שבת שלום.

מקור א':

"אין בן אנוש עשיר או בעל עצמה היכול להעתיק עם שלם ממקום למקום. רק רעיון יכול לעשות זאת. רעיון המצינה וצאי יש עצמה כזאת. היהודים חלמו חלום זה מסך השלמות האפוכה הסימא עתיקת היומין שלנו היא לשנה הבאה בירושלים: עכשיו עלינו להפאות שחלום רחוק זה יתופטם רעיון בהיר ומלחיף."

"אם תרצו אין זו אצרה... ואם לא תרצו, הרי כל אשר סיפתי לכם אצרה הוא. ואצרה יוסף להיות... שם החלום צפך נאה היא למלא את הימים שעלינו לעשות על פני האצמה חלום ומעשה אינם שונים כל כך כפי שנוטים לחשוב. כי כל מעשה בני האדם החלום יסודם ואל חלום ישבו!"

מקור ב':

"מצינת ישראל אינה סובלת מציאות מצרה בתוכה. אם המצינה לא תחל את המצרה, עלול המצרה לחסל את המצינה. הפצוטה הצירה שבין יפו לחיפה ברובה של 15-20 ק"מ, המכילה את רובו השצויל של העם הישראלי, לא תעמוד לאורך ימים בלי ייסור רב ומבוצר במרחבי הצרום והנשלה."

"והמתחן העליון של ישראל בצופנו הוא לא במאבקו עם כוחות עוינים מהחול, אלא בהשתלכותו בכוח המצד והחלוציות על שממת ארצו במרחבי הצרום והנשלה."

מקור ג':

וְעַתָּה הִנֵּיחָ ה' אֱלֹהֵי לִי מִסְבִּיב אֵין שָׁטוֹן וְאֵין פְּגַע רָע.
וְהִנְנִי אֹמֵר לְבָנוֹת בַּיִת לְשֵׁם ה' אֱלֹהֵי כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר ה'
אֶל דָּוִד אָבִי לֵאמֹר בְּנֶה אֲשֶׁר אֶתָּן תְּחִלָּתִי עַל-כִּסְאֶךָ
הוּא יְבַנֶּה הַבַּיִת לְשָׁמַי.